

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Dominica post nativitatem domini

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

III. *Ratione Dei.* Duo enim vitia hîc in discipulis Christi notantur, quæ Deum respiciunt & maximè fugienda sunt.

Primum est *superficialis auscultatio*, quod non rectè percipiunt verba Christi sed obiter tantùm, & sine attentione debitâ loquentem audiunt. Hoc fit adhuc hodie. Plerique enim cum Israelitis nauseant super Evangelio, Num. 21. v. 5. & vel planè non audiunt, Ier. 6. v. 10. vel audiunt somnolenter, ut Eutyclus, Act. 20. v. 9. vel negligenter, ut discipuli in hodierno Evangelio, vel impœnitenter, ut auditores Ezechielis, c. 33. v. 31. Sed magnum hoc peccatum est. Proinde abudantius oportet nos observare ea quæ audimus. μήποτε παραρῶμεν, Eb. 2. v. 1.

Alterum est, *verborum Christi depravatio.* Hypotheticè enim locutus erat Dominus. Si velim istum manere, donec veniam, quid ad te? Sed discipuli ex condi-

tionata faciunt absolutam, & indè colligunt, Iohannem non moriturum. Ita facilis est in errorem prolapsus, quando sensus verborum Christi genuinus non attenditur. Exempla sunt, Matth. 20. v. 21. Luc. 22. v. 24. Iohan. 6. v. 35. 52. & 60. sed v. 63. Christus se explicat, Matt. 16. v. 18. ubi non super Petrum, ut Pontificii putant, sed super petram Confessionis ipsius ædificaturum se promittit Ecclesiam, vid. Diet Anal. part. 3. p. 108. ubi multa alia exempla adducit. Ergò nolite verba Christi ἑρῆσαι, 2. Pet. 3. v. 16. sed hærete in litera:

Multos speciosa fefellit

Glossa: Dei verbo nitere tutus eris.

Hinc Christus Iohan. 8. v. 31. Si manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos.

Dominica post Nativitatem Domini

Evangelium Luc. 2. v. 31. 41.

Cum arca fœderis templo inferretur, Salomo congregavit Seniores Israel, qui concentu Musico solennitatem illam condecorabant, 2. Par. 5. v. 12.

Christus est vera arca fœderis, non legalis V. T. sed Evangelici, Jer. 31. v. 31. Eb. 7. v. 22. Hic cum offerretur in templo tanquam primogenitus, Simeon & Hanna seniores Israel concentus musicos instituerunt & alternatim, quod vox ἀνθωμολογῆν importat, Dei beneficia per missionem filii, humano generi præstata, deprædicant, sicut

hodiernum Evangelium testatur, quod tribus constat partibus.

I. est Prophetica Sim. benedictio.

II. Responsoria Hannæ Confessio.

III. Historica infantia Christi descriptio.

J. J.

EXEGESIS.

Johan. Fridericus Dax & Elector Saxoniz flavâ cruce in tergo notatus ex utero materno produit, de qua admirantibus pa-

C 3

renti

rentibus senex quidem Theologus ita vaticinando exclamavit: *Hic puer crucem gestabit toti mundo conspicuam.* Quod eventus quoque ita comprobavit pari modo prodit in hodierno Evangelio Simeon ex ordine Sanhedrim, vir pietate & iustitia insignis, & ut Bernhardus loquitur, tam plenus virtutum, quàm dierum, hic benedictione suâ Christum & parentes ejus in templo congregatos more Patriarcharum, Gen. 27. v. 28. c. 48. vers. 9. c. 49. i. seqq. de futuris instruit, quid de hoc infante statuendum sit, describitur in Evangelio

I. *Ocasio*, quæ benedictioni huic Simeonice ansam dedit, nimirum admiratio parentum Christi super his quæ dicebantur de eo. Ubi idem Simeon Christo in ulnas suscepto: Domine, inquit, nunc dimittis seruum tuum in pace. Hanc Simeonis Confessionem conferebant cum his, quæ ab Angelis, Pastoribus & Magis audierant, & merito in summam propterea admirationem rapiuntur, non ex *ἀπιστία* & ignorantia, sed propter objecti magnitudinem, sicuti mirari solemus cursus solis velocitatem, vel orbium cælestium altitudinem, vel terræ capacitatem, vel maris profunditatem, quamvis de hisce non dubitemus. Vid. Dieter. Anal. part. 1. pag. 106.

Considerate vos etiam Dilecti, quæ de Christo dicta sunt per Prophetas, & miramini cum parentibus ejus

1. *Mysterii hujus novitatem*, in conceptione, quæ facta est sine virili semine, sed mystico spiramine, ut Ecclesia canit, & Lucas testatur c. 1. v. 35. in partu, qui illæsa virginitate perpetratus, Esa. 7. v. 14. in persona, quæ in Deo-homine consistit, Gal. 4. v. 4. De his Jerem. 31. v. 22.

2. *Profundissimam Salvatoris humi-*

lilitatem, qui ab uno extremo ad alterum quasi delapsus è Creatore creatura è Domino servus, è summo inus factus est, Phil. 2. vers. 6.

3. *Excellentiarum in Christo sublimitatem.* Nam à primo statim puncto conceptionis unctus est non solum Spiritu S. præ confortibus, Act. 10. v. 38. Pl. 45. v. 8. sine mensura, Ioh. 3. v. 34. ut sit plenus gratiæ & veritate, Ioh. 1. v. 14. Sed & omnes thesauri sapientiæ & scientiæ in eo absconditi sunt, imò omnis plenitudo Deitatis in ipso habitat *συναριθμῶς*, Col. 2. v. 3.

4. *Officii dignitatem*, quod triplex, ut Propheta docendo, Ioh. 1. v. 18. ut Sacerdos seipsum immolando, Eph. 5. v. 2. 1. Pet. 2. v. 24. 1. Joh. 2. v. 2. ut Rex defendendo, Psal. 110. v. 1. Pl. 2. v. 9. & gubernando per sceptrum Verbi & Sacramentorum exequitur, Psal. 45. v. 7. Vide Dieter. Anal. part. 1. pag. 108.

II. *Relatio*, quam dirigit

1. *Ad infantem.* 2. *Ad matrem.*

De infante tria prædicat. Vocat enim

1. *Lapidem offensionis*, qui positus sit ad *πράξιν*, non per se ex absoluto DEI decreto, sed per accidens ex culpa hominum, Ol. 13. v. 9.

Videamus igitur ut cautè ambulemus, ne lapis anguli fiat nobis etiam petra scandali. Non amat Christus perniciem nostram, sed venit salvare quod perierat, Luc. 19. v. 10. hinc suavissimè nos invitat, Matth. 11. v. 28. Væ illis qui culpâ suâ impingunt & pereunt. Nihil enim habent quod præterendant. Pater diligit, filius satisfacit Spiritus S. annunciat. Habemus verbum ex quo gignitur, & Sacramenta quibus confirmatur fides nostra. Qui hæc media spernit, consilium Dei spernit adversus semetipsum, Luc. 7. v. 30.

2. *An-*

2. *Ansam resurrectionis*, videlicet à carnali securitate & peccatorum somno, Eph. 3. v. 14. Hæc enim est resurrectio secunda, Apoc. 20. v. 6. cujus non omnes, sed tantum multi in Israel, qui scilicet in Christum credunt, & ita secundum fidem sunt Israel, Rom. 4. v. 12. participes fiunt. Surge igitur qui dormis, Eph. 5. v. 14. habes Dominum qui est vita & resurrectio, Joh. 11. v. 25. Si perges in somno peccatorum, excludet te sponfus cum fatuis virginibus, Matt. 25. v. 12. Vistandem in extremo die resurgere ad vitam, resurge jam ad poenitentiam, Apoc. 20. v. 6.

3. *Signum contradictionis*, similitudine ab iis sumptâ, qui ad propositum scopum sagittis suis jaculantur, Thr. 3. v. 12. Job. 16. v. 13. Act. 28. v. 22. Per se erectus est in signum salutis, ut quæretur, Esa. 11. v. 10. sed per accidens ponetur, ait Simeon, in signum cui contradicetur à Diabolo omnibusque tyrannis & hæreticis. Fieri illud cœpit in paradiso, Gen. 3. v. 4. & continuatur adhuc à tyrannis crudeli persecutione, ab hæreticis Scripturarum depravatione, ab impiis quibusque studiosâ Decalogi violatione.

Caveamus ab hoc scelere, & signum quidem Christum statuamus, ad quod tempore necessitatis unice vota nostra dirigenda sunt, sed non signum contradictionis & blasphemix. Qui enim contradicit Christo in hac vita: huic itidem contradicit in altera, & ab æterna gloria ipsum penitus excludet, 2. Theff. 1. v. 8 9.

Jam ad matrem se convertit, & prædicat ipsi

1. *Summam afflictionem*. Nam gladius, inquit, pertransibit animam tuam. Quâ phrasi dolores acerbissimi, qui cor Mariæ,

cum Jesum amitteret, Luc. 2. v. 48. & post eâ tempore passionis & crucifixionis ejusdem, transfixerunt, exprimuntur.

Ita typus est Ecclesiæ, cujus animam semper gladius tribulationis pertransit; Est enim paupercula illa tempestate convulsa, absque ulla consolatione, Esa. 54. v. 11. in mundo vivimus, ubi pressuram habemus, Joh. 16. v. 33. in militia sumus, ubi hostes à dextris & sinistris irruunt, Psal. 3. v. 2. in via ambulamus, ubi tempestatis inclementia, & periculorum varietas nos divexat, Luc. 10. v. 30. Sed confidite, dilecti, tempus erit, quo gladius tribulationis cessabit, & tempus resurrectionis succedet, Act. 3. v. 20. non enim relinquet Deus virgam peccatorum super sortem justorum, Pl. 125. v. 3.

2. *Salutarem directionem*, adjectâ causâ finali ut cogitationes cordium multorum deregantur. Felicitas plerunque est hypocriticos nutricula, sed cum veniunt scandala, & pericula premunt, tum revelantur hypocritæ, & probantur fideles. Ita Deus mala quæque ad bonum finem potest dirigere, mirabile facit consilium, sed magni facit justitiam, Es. 28. v. 29.

De Secundo.

Sequitur *Responsoria Hannæ Confessio*, quâ benedictionem Simeonis quasi excepit, duo autem circa illam notatu digna occurrunt.

I. *Persona Commendatio*.

II. *Confessionis Ponderatio*.

Persona commendatur

1. *Ratione nominis*. Hanna enim dicitur, quod gratiosam significat, ein Gnadensind. Tales esse debent omnes Christiani; nam gratiâ salvati sumus, Eph. 2. v. 8. in primis jucundum est audire, quod non tantum Sime-

Ud Rom. 8. v. 12. p. 9-12.

Simeon, sed etiam Hanna nominibus suis historia Evangelicæ inferuntur. Ita enim omnes fideles in manibus suis descripsit Deus, Eſa. 49. v. 16.

2. *Ratione luminis.* Prophetiſſa enim erat, quod ſexui fœmineo valde glorioſum eſt, contra omnes illos, qui honori ipſarum detrahunt, & num etiam homines ſint, in dubium vocant. Tacianus dicebat: Mulierem eſſe opus Diaboli. Alii malum neceſſarium vocant. Sed refutantur hoc exemplo; nam Spiritus Sanctus cujus donum prophetia eſt, 1. Cor. 12. v. 10. in piis & fidelibus tantum hominibus templum ſuum habet, 1. Cor. 3. v. 16.

3. *Ratione generis.* Nam filia Phanuel dicitur, ex tribu Aſer, qui octavus erat filius Jacobi, ex Silpa natus, Genef. 30. v. 3.

Gloria filiorum patres eorum, inquit Salomo, Proverb. 17. v. 6. imò benedictio divina per pios parentes ad filios quoque derivatur, teſte Davide, Pf. 112. v. 1. ſeqq. & Salomone Prov. 14. v. 26.

4. *Ratione ætatis.* Erat enim vidua quaſi annorum octuaginta quatuor, quibus ſi annumeres annos ſeptem quos vixit cum viro in conjugio, & octodecim virginitatis, habebis annos centum & novem, quos nemo facilè aſſequitur, Pf. 90. v. 10.

Quod ſi in pace etiam vultis ſenescere, dilecti, timete Deum, honorate parentes, obſervate conſcientiam. Nam timor Domini auget dies, Prov. 10. v. 27. vide etiam Prov. 3. v. 1. ſeqq.

5. *Ratione caſtitalis,* quam inviolatam ſervavit

1. *In ſtatu virginali.* Virgo enim erat, cum nuberet, ut Lucas teſtatur. Diſcant ergo virgines virginitatem, irreparabilem illum theſaurum, intactam ſervare, dum con-

ſenſu parentum præmiſſis precibus ad matrimonium tranſeant. Hæc eſt voluntas Dei, 1. Theſſ. 4. v. 3.

2. *In ſtatu conjugali.* Nam cum marito ſuo vixit, & non cum aliis per adulterium ſe commiſcuit, ut hodie quandoque fieri ſolet. Hanc laudem omnes piæ matronæ ſectentur, ut fidem maritis ſuis illibatam, & torum ſervent immaculatum, Ebr. 13. v. 4. Viris itemque ſubjectæ ſint, Col. 3. v. 18. Concordiam ament, quod etiam phraſis illa cum viro vivere ſubinnuit. Venerentur maritos, & dominos appellent cum Sara, 1. Pet. 3. v. 6.

3. *In ſtatu viduali.* Nam vidua erat, inquit Evangeliſta, quaſi annorum octuaginta quatuor. Septem tantum annos cum marito vixerat in conjugio, & ecce mors divortium facit, viroque ipſam tanquam capite privat, & ſic optimo quidem jure ad ſecunda vota tranſire potuiſſet, Romanor. 7. verſ. 2. 3. 1. Tim. 5. v. 14. Sed vidua manſit, & turturis inſtar in ſolitudine vitam ſuam tranſegit.

Hoc exemplum Hannæ omnes viduæ ſibi imitandum proponant, & obitum maritorum honeſtè lugeant. Poſteâ verò ſi continere ſe nequeant, in Domino nubant, 1. Tim. 5. v. 14. Sin verò libeat ipſis permanere in ſtatu viduali, caſtè vivant, in Deo ſperant, & obſecrationibus vacent die & nocte, ſecus ſi fecerint viventes mortuæ ſunt, 1. Tim. 5. v. 6.

6. *Ratione Pietatis,* quam declaravit

1. *Sedulâ templi viſitatione.* Non enim diſcedebat à templo, inquit Lucas, non quod ſemper ibi fuerit, ſed frequenter, ut Lyra interpretatur, cum ſacra tractabantur, nunquam abeſſe voluit. Egregium exemplum, quod nos etiam ſequi debemus. Templum enim

enim locus est, in quo memoriam nominis sui Dominus collocavit, & benedictionem, omnibus ibi convenientibus & orantibus promisit, Exod. 20. v. 24. Sed pauci observant, libentius visitantes domum com-
potationis, quàm orationis, propterea tandem à justo Deo ad domum luctus detru-
dentur, Ecclef. 7. v. 3.

2. *Indefessa oratione.* Nam Deo ser-
viebat orationibus die ac nocte. Oratio
enim iusti multum valet, si seria sit, Jac. 5.
v. 16.

3. *Rectâ corporis moderatione.* Nam
sobriè vixit, & jejuniis carnem subegit, quæ
aliàs adversus spiritum concupiscere solet.
Gal. 5. v. 17. Jejunium est orationis adju-
torium, ut inquit Chrysostomus, quæ à
eorde cibo & potu gravato ad cœlos diffi-
culter ascendere potest Luc. 21. v. 34.

Et hæc est insignis illa Hannæ Prophetis-
sæ commendatio, jam *Confessio* ejus quoque
ponderanda est, quam edit

1. *Intrepidè.* Nam eo ipso momento,
quo Simeon Christo benediceret, superve-
niebat, sic erat auch hingu / vertit Lutherus.
Non timet Pontifices, Scribas, & Pharisa-
os, qui filium illam fabri pro Messia agnos-
cere volebant; non timet etiam Herodem
& ejus ministros, qui infanti huic insidia-
bantur, sed accedit intrepidè, & confessio-
nem suam de Christo publicè profert, quod
& nos imitari oportet. Nam qui confitetur
me coram hominibus, confitebor & ego
eum coram Deo, Matth. 10. v. 32.

2. *Devotè.* Nam cum gratiarum acti-
one orditur, & Deum ob promissionem &
exhibitionem filii sui glorificat. Idem &
nos decet. Nam bonum est confiteri Do-
mino, & psallere nomini tuo altissime, Ps.
92. v. 2.

3. *Congruè,*

1. *Ratione subiecti.* Nam de Christo
loquitur, quod is ipse sit promissus patribus
Messias, & ita benedictionem Simeonis
confirmat. Loquamur etiam de Christo
in omnibus sermonibus nostris, & omnem
turpitudinem aut stultiloquium aut scurri-
litem vitemus, quæ Christianos non de-
cent, Eph. 5. v. 4.

2. *Ratione objecti.* Nam ad omnes lo-
quitur, qui expectabant redemptionem
Hierosolymis viventium, quorum nume-
rus certè fuit perexiguus. Nam vera Ec-
clesia non consistit in multitudine, sed grex
pusillus est, Luc. 12. v. 32. populus pauper &
egenus, Zeph. 3. v. 12. quem Christus gra-
no sinapi comparat, Matth. 13. v. 31. Cave
igitur, ne offendant te facies Ecclesiæ vilis &
despecta, semper aliquos relinquit Deus, qui
genua sua non incurvant ante Baal, 1. Reg.
19. v. 18.

De Tertio:

Restat adhuc pars Evangelii tertia, quam
breviter percuremus. Duo enim po-
tissimum ibi notanda occurrunt

I. Est, *parentum reversio.*

II. *Christi accretio.*

Reversio describitur

1. *à temporis adjuncto.* Nam peractis
secundum legem Domini peragendis, re-
versi sunt, inquit Evangelista. Hodie mul-
ti vix ingressi templum de egressu cogitant,
& prælectionem textus non expectant, aut
in media concione se foras proripiunt, de
precibus aut benedictione Ecclesiasticâ, pa-
rum solliciti. Sed hypocritæ sunt, & sacra
tantum obiter tractant, contra Sir. 1. v. 36. c.
18. v. 23. Matth. 15. v. 8.

D

2. à do-

2. à domicili termino, qui est Civitas Nazareth, sita in Galilæa, ubi Joseph & Maria habitaverunt, hinc urbs ipsorum dicitur. Regio tota propter sterilitatem contempta erat, vide Joh. 7. v. 52. & in primis urbs Nazareth. Hinc Nathanael ad Philippum: nunquid à Nazareth, inquit, aliquid boni venire potest? Joh. 1. v. 46. Sed Joseph & Maria cum Filio suo, ibi degebant. Hoc tibi in solatium applica, cum in parvulo etiam & contempto oppidulo habitas. Si enim Christus cum verbo & Sacramentis ibi domicilium suum habet, oppidulum illud Româ præstantius est. Proinde contentus es forte tuâ. In magnis Civitatibus enim magna etiam peccata grassari solent. Hinc Paulus, ignobilia inquit, mundi & contemptibilia elegit Deus, I. Cor. 1. v. 28.

Accretionem Christi quod attinet, illa triplex est.

1. *Externa*, ratione staturæ, quâ sicut alii pueri quotannis crevit, ut per omnia

fratribus similis esset, excepto tamén peccato. Eb. 2. v. 17.

2. *Interna*, ratione donorum spiritualium, nam sapientia, intellectus, iudicium, & alia dona habitualia magis magisque se in ipso exeruerunt, ut aliis pueris ejusdem ætatis fuerit excellentior. Nam præcellere debuit aliis tanquam primogenitus.

3. *Superna*, ratione unionis personalis, quâ in ipsam τὴν φύσιν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ caro erecta, & majestate omnipotentis, omniscientis, omnipresentis ab ipso puncto Conceptionis donata est, sed in statu exinanitionis occultavit, & non nisi quando, ubi & quomodo voluit, particulariter tantum usurpavit, Phil. 2. v. 7.

Hinc apparet, Christum esse verum, sed non nudum hominem, contra Marcionitas, Arianos, Photinianos, & alios, qui veritatem humanæ, & majestatem divinæ ejusdem naturæ impugnant. Quiescite ab homine, qui spiritum habet in naribus, excelsus enim reputatus est, Ef. 2. v. 22.

In Festo Circumcisionis

Evangelium Luc. 2. v. 21.

IN veteri lege annum incipiebant Judæi eo tempore, quo agnus paschalis mactabatur, & sanguine ejus postes & superliminaria domorum conspergebantur, idq; in perpetuum liberationis argumentum, juxta mandatum Dei, quod in formulis ita sonat: Mensis iste vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni, Exod. 12. v. 2. seqq.

Nos hodie incipimus annum nostrum, quo Christus Jesus agni paschalis antitypus, I. Cor. 5. v. 7. divina ita disponente gratiâ sanguinem suum in circumcisione cepit effundere, & ita guttulas primas quasi signum & pignus plenariæ redemptionis in Passione exanthlandæ, præmisit, ut prædictum testatur Evangelium, quod duabus partibus constat.

I. Eß

I. Est Infantis Circumcisio.

II. Nominis impositio. J.J.

EXEGESIS.

Non immeritò Christus vocatur τέλος νόμος εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι, Rom. 10. v. 4. quia nostri loco se subiecit, & obedientiâ suâ tam activâ quàm passivâ omnem justitiam ejus implevit, Matth. 5. v. 17. id quod actus circumcisionis, quem Lucas describit in Evangelio, ubertim docet. Tria autem circa illum actum notanda veniunt.

1. *Temporis integritas*, quando circumcisio illa facta sit, nimirum octavo die à natiuitate Christi, juxta præceptum Domini, Gen. 17. v. 12. quod præcisè observandum erat, licet octavus dies in Sabbathum inciderit, Joh. 7. v. 22.

Nos agnoscimus inde summam Dei φιλανθρωπίαν, & benevolentiam, quod ante octavum diem circumcisionem non instituit perficiendam, ut imbecillitati recens natorum pusillorum parceret. Nam dolorosa erat circumcisio, Gen. 34. v. 15. Si verò ante octavum diem mortuus est infans circumcisionem non assecutus, salutem tamen ipsius nihil obfuit, sed absque circumcisioe salvatus est. Ubi enim nulla lex, ibi nulla prævaricatio legis, Rom. 4. v. 15. ut exemplum filii Davidis testatur, qui septimo die vitæ suæ moriebatur, & tamen David de salute ipsius nihil quicquam dubitat, 2. Sam. 12. v. 23.

2. *Persona dignitas*, quæ est puer ille admirabilis Dei & Maræ filius. Causæ igitur ponderandæ sunt, cur legi circumcisionis se subiecit, cum sit Dominus legis, Marc. 2. v. 28. impollutus & segregatus à peccatoribus, Ebr. 7. v. 26. & ita fœdere circumcisio-

nis non indigebat. Sed ipse erat angelus fœderis, Mal. 3. v. 1. Circumcisus tamen est propter sequentes causas, quarum

1. *Fidei firmamentum*. Ut ostenderet, se in veritate carnem assumpsisse, contra Manichæum & omnes, qui dicunt, in specie ipsum apparuisse, verba sunt Epiphani.

2. *Humilitatis documentum*. Licet enim sit Deus super omnia benedictus in secula, Rom. 9. v. 5. quem angeli adorant, & qui omnia portat verbo virtutis suæ, Ebr. 1. v. 3. 6. Legi tamen circumcisionis se subiecit in nostram instructionem, ut sine ulla tergiversatione ordinationibus divinis pareamus, quantumvis rationi nostræ viles & ridiculæ videantur. Confessio enim & magnificentia opus ejus, Pl. 111. v. 3.

3. *Legis complementum*. Qui enim circumcisionem in carne admittit, debitor est universæ legis faciendæ, Gal. 5. v. 3. Quandoquidem ergò Christus per se legi nequaquam subjectus erat, nostri tamen gratiâ factus est legi obnoxius, ut nos qui sub lege eramus, nec tamen, quia infirmabatur per carnem, Rom. 8. v. 3. implere poteramus, à lege redimeret, ut adoptionem reciperemus, Gal. 4. v. 4. 5.

4. *Amoris argumentum*, quod declaratur exemplo Sichem, Genes. 34. v. 19.

3. *Circumcisionis qualitas*. Duplex aliàs in Scripturis circumcisio prædicatur: Corporalis & Spiritualis. Corporalis ad Judæos tantum; Spiritualis verò ad Judæos & Christianos pertinet. De Corporali circumcisione agitur in Evangelio. Quia enim Christus ex semine Abraham & David natus erat, Gen. 22. v. 18. 2. Sam. 7. v. 12. Circumcisionem etiam in carne suscipere voluit, ne Judæis ansam aliquam ipsum rejiciendi præberet, ut rursus testatur Epiphani-

phanus, sed eo ipso circumcissionem abrogavit, quæ duratura erat ad tempus *δι' ὀφθ. αἰῶν*, Ebr. 9. v. 10. Sicut enim is qui thesaurum in agro abscondit, signum certum loco apponit, thesauro verò ablato, signum etiam tollit: Ita quoque Deus noster, cum pretiosissimum thesaurum mundi Salvatorem in Abrahamæ posteris absconditum servaret, apposuit ei signum circumcissionis. Veniente autem temporis plenitudine, quæ Christus Salvator in carne exhibitus est, signum etiam thesauri, circumcissionem videlicet, abrogare voluit. Mutato enim testamento, Ebr. 8. v. 7. Jer. 31. v. 31. Sigilla etiam mutata sunt, dum circumcissioni baptismum Christus novi Testamenti mediator substituit, Col. 2. v. 11.

Spiritualis autem Circumcisio in vigore suo adhuc permanet, de qua Moses Deut. 10. v. 16. Jer. 4. v. 4. Christus, Matth. 18. v. 8. & Paulus, Rom. 2. v. 28. 29. hinc pii dicuntur circumcisi, non manufactâ, sed Christi circumcissione, in expoliatione corporis peccatorum sita, Col. 2. v. 11. Atque hæc est illa Spiritualis circumcisio, quam sub initium novi anni instituere debemus, ut puro corde, ore, oculis, auribus, manibus, pedibus, &c. Deo serviamus, Eph. 4. v. 22. Notetur igitur ex Evangelio prælecto

1. *Tempus.* Octavo die statim circumcisis est puer Jesus: ita Spiritualis circumcisio non est differenda, Sir. 18. v. 22. Zipporæ exemplum vos terreat, Exod. 4. v. 24. Qui tardat converti, periculum facit animæ, quia mors non tardat, inquit Bernhardus.

2. *Modus.* Puer Jesus circumcisis est cultro ferreo, vel lapideo, Exod. 4. v. 25. Jos. 5. v. 3. vide Lutheri marginalia. Nos

cultrum Spiritus usurpemus, & membratim corpus peccati circumcidamus, ut moriatur vetus & exurgat novus homo, 2. Cor. 5. v. 17. tunc laus nostra erit ex Deo, & non ex hominibus, Rom. 2. v. 29.

3. *Effectus.* Sicut enim infantes Israelitarum per circumcissionem gratiam & salutem æternam consequabantur: Ita nos quoque per spiritualem circumcissionem, id est, per pœnitentiam à peccatis absolvimur, & in numerum filiorum Dei adoptamur, Ezech. 18. v. 21. seqq.

De Secundo.

Restat altera pars Evangelii, *de nominis impositione*, ubi tria iterum ponderanda occurrunt

1. *Nominis elegantia.* Nam vocatum est nomen ejus Jesus, inquit Evangelista, quod est

1. *Nomen peculiare*, soli Christo competens. Licet enim in V. T. aliis quoque personis assignatum inventatur, typi tamen duntaxat fuerunt Jesuli nostri, sicut omnia V. T. sacrificia, Col. 2. v. 17.

Josua Dux populi Israelitici, adumbravit officium ejus regiun, Ecclesiam defendendo, hostes vincendo, quietem & tranquillitatem comparando, ut facilis inter Josuam & Christum est comparatio.

Josua Sacerdos summus, qui populum Judaicum ex captivitate Babylonica in patriam reduxit & templum restauravit, Zach. 3. v. 1. Hagg. 1. v. 1. adumbravit officium ejus sacerdotale, cujus vi peccata nostra obtulit super lignum *ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ*, 1. Pet. 2. v. 24. & adhuc ad dextram Dei interpellat pro nobis, Rom. 8. v. 34.

Oseas Propheta ut & Siracides, adumbravit

braverunt officium ejus Propheticum. Est enim Propheta magnus, Deut. 18. v. 15. qui voluntatē Patris nobis revelavit, Joh. 1. v. 18.

Vides igitur, quod hoc nomen Christo competat κατ' ἐξοχὴν, Personis verò nominatis saltem typicè & figuratè. Propterea honorandum est tanquam nomen super omne nomen, Phil. 2. v. 9. invocandum est; tanquam arx munita & turris refugii nostri, Prov. 18. v. 10. quisquis enim nomen Domini Jesu invocaverit, salvabitur, Rom. 10. v. 13.

2. *Nomen salutare.* Jesus enim idem est quod Salvator, ut ipse angelus explicat, Matth. 1. v. 21.

Omnibus est nomen non nominis omnibus omen, ut exempla comprobant. David filium suum vocabat Absolon, id est, Patrem pacis, qui tamen non pacis sed belli pater & author existerat, 2. Sam. 15. v. 1. Salomo filium suum appellabat Rehabeam, quod idem est ac dilatio populi, qui non dilator sed dissipator regni postmodum existerat, nam decem tribubus amissis vix duos retinebat, 1. Reg. 12. v. 16. Zachæus simplicem notat, qui non erat homo simplex, sed nequam duplex, Luc. 19. v. 2. At puer hic Jesus vocatur, & nomen hoc ipso opere comprobatur tam privativè, malum avertendo, Dan. 9. v. 24. 1. Joh. 2. v. 2. 1. Thess. 1. v. 10. Gal. 3. v. 13. Col. 1. v. 13. Os. 13. v. 14. 1. Cor. 15. v. 55. quam positivè, salutem instaurando, 2. Cor. 5. v. 21. Rom. 5. v. 1. Gal. 4. v. 5. 1. Cor. 1. v. 30. 2. Tim. 1. v. 10.

Respirate ergò perditum, venit Jesus quærere, & salvum facere quod perierat, exclamatur Bernhardus. Nulla est tam magna perturbatio, quam non mitigat nominis hujus recordatio.

Premunt te peccata: habes Jesum qui in se recepit, Es. 53. v. 4. Insidiatur Satanas?

habes Jesum, qui contrivit caput serpentis, Gen. 3. v. 15. Urget crux & calamitas? habes Jesum, qui ipse passus & tentatus est, ideoque juvare potest eos qui tentantur, Ebr. 2. v. 18.

II. *Imponentis præstantia.* Ab Angelo enim vocatum est, scribit Lucas, & intelligit per Synecdochen generis Archangelum Gabrielem, qui Mariæ Virgini hoc in mandatis dabat, ut nomen Jesu filio suo imponeret, Luc. 1. v. 31. Aliàs parentibus hoc incumbit, ut liberis suis nomina imponant, vide Gen. 21. v. 3. c. 29. v. 32. & 41. v. 51. sed nomen Jesuli nostri de cælo venit, & ab angelo vocatur, ut cognoscamus, salutem nostram non in terris, aut in propriis meritis quærendam, sed à solo Deo expectandam esse, Rom. 6. v. 23. Eph. 2. v. 8.

III. *Temporis Circumstantia*, quando nomen hoc inditum, nempe priusquam in utero conciperetur. Ubi rursus aliquid novi contigit, nam ante conceptionem & natiuitatem aliàs in rerum natura impositio nominis frustranea est, sed hîc utilis valde & salutaris. Videmus enim, quod hic infans non sit vulgaris infans, sed aliquid magni in recessu habeat, quia profuit antequam fuit, & ante conceptionem in V. quoque T. nominis sui efficaciam in Patribus salvandis demonstravit, Act. 15. v. 11. Apoc. 13. v. 8. Ebr. 13. v. 8. Hinc tribus vicibus nomen hoc ipsi impositum est. Primò ante conceptionem, Luc. 1. v. 31. Secundò post conceptionem, Matt. 1. v. 21. Tertiò post natiuitatem in circumcissione, ut testatur Evangelium, quia futurus erat Salvator totius mundi, cujus natiuitas omnibus hominibus prodesse debebat, qui ante, in & post adventum ejus in carnem, vixerunt, & adhuc vivunt, Act. 10. v. 43. 1. Tim. 2. v. 6. Joh. 3. v. 16.